

Llengües i aprenentatge

2012/2013

Codi: 102075

Crèdits ECTS: 5

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500798 Graduat en Educació Primària	896 Graduat en Educació Primària	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Teresa Ribas Seix

Correu electrònic: Teresa.Ribas@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Per assolir els objectius de l'assignatura caldrà un bon domini oral i escrit de les llengües catalana i castellana (nivell C2). També es requerirà un domini instrumental bàsic de la llengua anglesa o de la llengua francesa (nivell B1 del Marc Europeu Comú de Referència).

Objectius

Aquesta assignatura aporta coneixements bàsics necessaris per a tots els futurs mestres de primària. En concret dóna eines per a la fonamentació i actuació en l'ensenyament de la llengua escrita i la literatura a totes les matèries dels cicles mitjà i superior, en l'ensenyament de la reflexió sobre els continguts lingüístics amb els nens i nenes, i en les formes d'organitzar les propostes de treball lingüístic a l'aula.

Els objectius formatius de l'assignatura, que està previst que s'assoleixin a través d'un procés d'interacció entre alumnes i professors, són:

- Aprendre a dissenyar i gestionar entorns, activitats i materials per a l'aula que fomentin l'aprenentatge de la llengua escrita, de la literatura i dels continguts de reflexió sobre la llengua fonamentalment als cicles mitjà i superior de primària.
- Conèixer els fonaments teòrics de la didàctica de la llengua i de la literatura i de les ciències afins, que permeten explicar els fenòmens que tenen lloc a l'aula i fer propostes d'innovació per millorar l'aprenentatge en aquests àmbits.
- Desenvolupar una actitud reflexiva i indagatòria que permeti detectar punts forts i punts febles en les propostes d'ensenyament i que permeti integrar el treball dels diferents continguts en unitats amb sentit per als infants.

Competències

- Adquirir formació literària i conèixer la literatura infantil.
- Conèixer el procés d'aprenentatge del llenguatge escrit i el seu ensenyament.
- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum mitjançant recursos didàctics apropiats i promoure les competències corresponents en els estudiants.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crític i saber comunicar-se de manera efectiva, tant amb les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

- Utilitzar les TIC per aprendre, per comunicar-se i per col·laborar en els contextos educatius.

Resultats d'aprenentatge

1. Adonar-se de l'especificitat del treball d'aprenentatge de la llengua i la literatura a través de les TIC i conèixer-ne totes les seves possibilitats.
2. Conèixer els models que expliquen el procés lector i escriptor i compartir les visions actuals sobre la naturalesa del llenguatge escrit.
3. Demostrar un coneixement de l'ús i registre acadèmic de les dues llengües oficials.
4. Prendre consciència de les funcions formatives de la literatura i conèixer la producció de literatura infantil.
5. Prendre consciència de les possibilitats de construir coneixement en situacions de col·laboració i ser capaç de gestionar-les.
6. Saber posar en relació els models didàctics d'ensenyament de la lectura, l'escriptura i la literatura amb les diferents maneres de treballar-les a les aules.
7. Ser capaç d'analitzar i elaborar propostes de treball a l'aula tenint en compte els marcs teòrics pertinents i els objectius del currículum prescriptiu.
8. Ser capaç d'expressar les nocions i continguts apresos en relació amb la pròpia experiència viscuda i relacionant les diferents fonts.
9. Tenir coneixement dels plantejaments didàctics que promouen un treball integrat dels diferents continguts lingüístics i literaris que tenen en compte la perspectiva de l'alumnat.

Continguts

Tema 1. Organització dels ensenyaments lingüístics i literaris a l'aula

- Àmbits i entorns per aprendre llengua i literatura en el context escolar. Organització d'espais d'aprenentatge a la classe de llengua.
- La integració dels diferents continguts del currículum lingüístic i literari en propostes amb sentit per als alumnes: el treball per projectes i les seqüències didàctiques. Fonamentació i variabilitat.
- Les TIC: un altre suport per a l'ús de les llengües i una eina més per a l'aprenentatge de llengües i literatura. La lectura i l'escriptura a través de les TIC. La incidència d'aquestes tecnologies en la construcció de coneixements.

Tema 2. L'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de la llengua escrita als cicles mitjà i superior de l'EP

- Els processos de lectura i escriptura. Models i consideracions per a l'ensenyament.
- La llengua escrita des d'una perspectiva sociocultural: els gèneres escolars i els gèneres socials.
- L'ús de la llengua escrita com a activitat humana. Teoria de l'activitat i aprenentatge escolar de les llengües.
- Integració de les habilitats lingüístiques en el domini de la competència escrita.
- L'avaluació dels processos d'aprenentatge dels alumnes: lectura i escriptura.

Tema 3. Els coneixements sobre la llengua: el seu rol en la formació lingüística

- L'ensenyament i l'aprenentatge de l'ortografia
- L'estudi del lèxic. Objectius i recursos.
- L'activitat metalingüística com a mecanisme necessari per aprendre els usos formals de les llengües
- L'ensenyament de la gramàtica: processos reflexius dels alumnes i continguts de referència

Tema 4. L'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de la literatura als cicles mitjà i superior de l'EP

- Funcions de la literatura i desenvolupament de les competències literàries
- Els diferents corpus textuais. La literatura per a infants impresa, audiovisual i digital. La història de la literatura infantil catalana
- Criteris de valoració i selecció de les obres.
- La planificació de l'educació literària: la biblioteca i l'espai de l'aula; l'oralitat, la lectura autònoma, la lectura compartida i guiada
- La interpretació dels textos. L'activitat metaliterària i els sabers literaris

Metodologia

La metodologia docent de l'assignatura afavoreix la participació activa de l'alumnat en el seu aprenentatge i la creació d'espais de treball cooperatiu. Així mateix parteix del supòsit que el coneixement es construeix en un procés de contrast entre la recepció i comprensió de les informacions expertes i la manipulació i posada en relació dels nous sabers amb l'experiència i l'anàlisi de la realitat.

Un dels seminaris de cada grup utilitzarà la llengua anglesa com a llengua vehicular, independentment que els materials escrits puguin ser també en català o en castellà. En aquest seminari, el professorat utilitzarà la llengua anglesa oralment i oferirà, si és necessari, ajudes a l'alumnat per comprendre i per expressar-se en anglès.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions de gran grup: Exposicions del professorat sobre continguts, lectures i tasques; retroalimentació de l'aprenentatge; presentació oral de treballs; treball de petit grup assistit.	13	0,52	2, 4, 5
Sessions de seminari: treball de petit grup assistit, posades en comú, regulació de l'aprenentatge.	25	1	2, 4, 5
Tipus: Supervisades			
Treball en petit grup fora de classe	20	0,8	2, 4, 5
Tipus: Autònomes			
Lectures, consultes i elaboració individual dels continguts.	62	2,48	2, 4, 5

Avaluació

Durant les sessions de treball en petit grup i de seminari l'alumnat elaborarà alguns documents per establir mecanismes de regulació del procés d'aprenentatge. Així mateix, el professorat arbitrarà mecanismes per fer el seguiment d'aquest procés. Pel que fa a l'acreditació final de l'assignatura, es duran a terme les activitats d'avaluació que figuren al quadre.

El domini fluid i correcte, oral i escrit, de la llengua catalana i castellana és indispensable per aprovar l'assignatura (equivalent al nivell C2 del Marc Europeu Comú de Referència).

L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim del 80% de les classes. Encara que s'hagin presentat els treballs corresponents, en cas d'una assistència per sota dels mínims fixats s'obtindrà la qualificació de no presentat.

Cal realitzar i superar (amb la qualificació mínima de 5 sobre 10) cada una de les quatre activitats d'avaluació per separat per poder aprovar globalment l'assignatura. En alguns casos es podran establir mecanismes addicionals per tal de millorar un resultat insuficient d'una activitat parcial.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1. Treball escrit en petit grup sobre un contingut donat, control del procés i exposició oral (temes 1-3)	25%	2	0,08	2, 3, 5, 6
2. Examen individual escrit sobre els temes 1-3	35%	1,5	0,06	2, 7, 8, 9
3. Control sobre les lectures de llibres infantils, la bibliografia sobre el tema 4 del programa i la creació d'activitats d'explotació didàctica de textos literaris	20%	1,5	0,06	1, 4, 8
4. Treball per parelles, treball individual i participació a classe sobre el tema 4	20%	0	0	3, 4, 5, 6, 7, 9

Bibliografia

1. Organització escolar dels ensenyaments lingüístics i literaris

CAMPS, A. (1994): Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica. *Articles de la Llengua i la Literatura*, 2, 7-20

CASSANY, D. (2011): Después de Internet... *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 57, 12-22

MILIAN, M. (2011): Les seqüències didàctiques per aprendre llengua i ensenyar-ne. *Articles de la Llengua i la Literatura*, 54, 77-85

PEREZ ESTEVE, P.; ZAYAS, F. (2007): *Competencia en comunicación lingüística*. Madrid: Alianza

2. L'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de la llengua escrita als cicles mitjà i superior de l'EP

CAMPS, A. (1990): Modelos del proceso de redacción: algunas implicaciones para la enseñanza. *Infancia y Aprendizaje*, 49, 3-19

CAMPS, A. (coord.) (2003): *Seqüències didàctiques per aprendre a escriure*. Barcelona: Graó

CAMPS, A. (2011): Ensenyar a escriure a primària. *Guix*, 371, 12-16

CASSANY, D. (1993): *La cuina de l'escriptura*. Barcelona: Empúries

CASSANY, D. (2006): *Rere les línies. Sobre la lectura contemporània*. Barcelona: Empúries

COLOMER, T. (2001): La enseñanza y el aprendizaje de la comprensión lectora. A. C. Lomas (comp.) *El aprendizaje de la comunicación en el aula*. Barcelona: Paidós, 85-105

COLOMER, T.; CAMPS, A. (1991): Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre. Barcelona: ed. 62 [Versió digital: <http://www.gretel.cat/node/17>]

FONTICH, X. (2011): El diàleg a l'aula des de la perspectiva sociocultural. *Articles de la Llengua i la Literatura*, 54, 68-75

FERRER, M. (2011): Escriure i aprendre coneixements. *Guix*, 371, 27-30

LERNER, D. (2001): *Leer y escribir en la escuela: lo real, lo posible y lo necesario*. México: Fondo de Cultura Económica

MATEO, M. (2011): Cal llegir? El segon llibre també cal. *Guix*, 372, 41-43

MILIAN, M. (2011): La composició escrita. Com ensenyem a escriure, com n'aprenen els alumnes? *Articles de la Llengua i la Literatura*, 54, 104-113

RIBAS SEIX, T. (coord.) (1997): *L'avaluació formativa en l'àrea de llengua*. Barcelona: Graó.

RIBAS, T. (2009): L'avaluació i l'ensenyament de llengües: dos àmbits que s'aproximen. *Articles de la Llengua i la Literatura*, 47, 10-25

RIBERA, P. (2008): *El repte d'ensenyar a escriure*. València: Perifèric

SÁNCHEZ MIGUEL, E. (2010): *La lectura en el aula. Qué se hace, qué se debe hacer y qué se puede hacer*. Barcelona: Graó

3. Els coneixements sobre la llengua: el seu rol en la formació lingüística

CAMPS, A.; MILIAN, M.; BIGAS, M.; CAMPS, M. (1989): *L'ensenyament de l'ortografia*. Barcelona: Graó

CAMPS, A.; ZAYAS, F.(coord.) (2006): *Seqüències didàctiques per aprendre gramàtica*. Barcelona: Graó

CHARTRAND, S-G. (2009): Enseigner la grammaire autrement. Animer une démarche active de découverte. Dins R. Bergeron & R. Riente (dir.) *Enseigner a grammaire nouvelle: pourquoi et comment?* Québec: Les Publications Québec français

GIL, M.R. (2011): Reflexionar sobre la llengua per aprendre a escriure. Un repte difícil però necessari. *Guix*, 371, 22-26

4. L'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de la literatura als cicles mitjà i superior de l'EP

CAIRNEY, T. H. (1992): *Enseñanza de la comprensión lectora*. Madrid: Morata

CHAMBERS, A. (2009): *Díme. Los niños, la lectura y la conversación*. México: Fondo de Cultura Económica.

CHAMBERS, A. (2007): *El ambiente de la lectura*. México: Fondo de Cultura Económica.

COLOMER, T. (2010): *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual*. Madrid: Síntesis.

COLOMER, T. (2005): *Andar entre libros. La lectura literaria en la escuela*. México: FCE.

COLOMER, T. (ed.) (2002): *La literatura infantil y juvenil catalana: un segle de canvis*. Barcelona: ICE de la UAB.

COLOMER, T. (dir.) (2002): *Siete llaves para valorar las historias infantiles*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez.

COLOMER, T.; OLID, I. (2009): Princesitas con tatuaje: las nuevas caras del sexismo en la ficción juvenil. *Textos de Didáctica de la lengua y la literatura*, 51, 56-67

DDAA (2002): *Lire la littérature a l'école. Pourquoi et comment conduire cet apprentissage spécifique? De la GS au CM2*. Paris: Hachette.

DURAN, T.; LUNA, M. (2002): *Un i un i un... fan cent*. Barcelona: La Galera.

JOLIBERT, J. (coord.) (1992): *Formar infants productors de textos*. Barcelona: Graó.

LLUCH, G. (2003): *Análisis de narrativas infantiles y juveniles*. Cuenca: Publicaciones de la UCLM-CEPLI.

MACHADO, A.M. (2004): *Clásicos, niños y jóvenes*. Bogotá: Norma.

MOLIST, P. (2008): *Dins del mirall. La literatura infantil explicada als adults*. Barcelona: Graó.

TEIXIDOR, E. (2007): *La lectura i la vida*. Barcelona: Columna.

VALRIU, C. (2010): *Història de la literatura infantil i juvenil catalana*. Barcelona: La Galera.

Webs de recursos i centres de documentació

Biblioteca Xavier Benguerel. Centre de Documentació del Llibre infantil: <http://www.bcn.cat/bibxavierbenguerel>

Centro virtual del Ministerio de Educación para mejorar la lectura en todas las áreas y en todos los formatos: <http://leer.es/>

ClijCAT (Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil): <http://www.clijcat.cat/>

Didacticolite: <http://www.didacticolite.com/cat/ebtltins/201105didacticolite.htm>

Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Centro de Documentación e Investigación: <http://www.fundaciongsr.es>

GRETEL: Pàgina de Literatura infantil de la UAB: <http://www.literatura.gretel.cat>

Hunter College Reading/Writing Center , dirigit per Murray i A.C Rockowitz. Documents per ajudar i fer reflexionar sobre l'escriptura. <http://rwc.hunter.cuny.edu/reading-writing/on-line.html>

Seminari de bibliografia infantil i juvenil de "Rosa Sensat": llibres recomanats, (http://www.xtec.net/epergam/quins/quins.htm?codi=quins_llib).

Servicio de Orientación a la Lectura (FGSR): llibres recomanats, www.sol-e.com

Una mà de contes: contes per veure i escoltar, que es poden triar a partir del tema, l'autor, l'il·lustrador, l'origen geogràfic, etc.: <http://www.unamadecontes.cat/>

XTEC, web del Departament d'Educació (<http://www.xtec.cat/>) Hi podem destacar l'apartat "Escola oberta", que inclou materials de tot tipus per a totes les assignatures i tots els nivells educatius (<http://www.xtec.cat/escola/index.htm>). A l'apartat de llengua catalana: "Una mà de contes", "Racó de contes", "El pou de la goja. Revista interactiva de literatura oral", "Els contes d'en Tom i la Laia", etc.